

**REALITATEA SOCIALĂ A FEMEILOR PRIVATE DE LIBERTATE: O
PERSPECTIVĂ DETALIATĂ**

SOCIAL REALITY OF INCARCERATED WOMEN: A DETAILED PERSPECTIVE

CHIȚOI Anca Daniela,

drd. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0001-8683-1598>

anca_chitoi@yahoo.com

Abstract. Various studies highlight that factors such as poverty, disorganized family environments, lack of parenting skills, or flawed parenting practices, as well as educational failures, can contribute to a predisposition towards criminal acts. Additionally, emotional relationships with parents and close individuals, as well as legal means of fulfilling needs, have a significant impact on the tendency to commit criminal acts. Therefore, we have set out to investigate these aspects regarding the social context of women serving definitive sentences for various types of offenses.

Key words: crimes, social context, incarcerated women

Introducere. Influența semnificativă a contextului social în care omul crește și se dezvoltă este recunoscută de teoreticienii preocupați de studiul dezvoltării umane. Omul dobândește

abilități de socializare treptat începând de la relațiile cu mediul familial și continuând cu școala iar ulterior cu mediul profesional. În interacțiune cu cei din jurul lor copiii învață normele, valorile și comportamentele specifice comunității căreia îi aparțin; își dezvoltă identitatea personală; își modelează comportamentul prin observare și imitare; ajung să cunoască și să înțeleagă lumea.

Wilson și Herrnstein constată că acțiunile oamenilor, inclusiv comportamentele infracționale, sunt generate de contextul social în care individul crește și se dezvoltă, în care învață care comportamente sunt recompensate și care sunt sancționate. Din perspectiva teoriei lor, pentru a lămuri cauzele săvârșirii de infracțiuni, înclinația anumitor persoane de a recurge la astfel de acte, este important să înțelegem felul în care mediul acționează asupra individului. Au fost incluse în această categorie a factorilor contextuali cu efecte asupra comportamentului uman antisocial: calitatea mediului familial, respectiv, familii dezorganizate, lipsa abilităților parentale, eșecul/abandonul școlar, medii sociale defavorizate.

Legătura dintre familiile dezorganizate și conduitele infracționale a fost studiată începând cu anii 1920. Astfel, Slawson (1923) și ulterior Burt (1925) susțin ideea că delicvenții au de două ori mai multe șanse să provină din familii dezorganizate decât cei care nu recurg la acte infracționale. Această idee este subliniată ulterior și de către alți cercetători, printre care Stratta (1970), Bottoms și McClintock (1973).

De asemenea, numeroase studii au corelat comportamentul antisocial cu calitatea practicilor parentale. Practicile parentale care generează comportamente antisociale sunt: modul în care părinții îngrijesc copilul în etapa timpurie a dezvoltării sale, respectiv respingere și lipsă de răspuns (Campbell, Shaw și Gilliom); lipsa de reacție a părinților (Shaw, Keenan și Vondra; Wakschalag și Hans); respingerea din partea părinților, asocierea dintre controlul excesiv, comportamente abuzive și respingerea copilului (Dishion; Dodge, Petit și Bates; Campbell: Younge, Oetting și Deffenbacher).

I. Nye (1958) realizează o amplă cercetare în care subliniază importanța familiei în prevenirea actelor infracționale. Astfel, el arată faptul că delicvenții provin din familii în care fie beneficiau de libertate absolută, fie nu aveau parte deloc de ea, nu respectau autoritatea părinților, erau respinși de părinți. Concluzia cercetării sale este că actele infracționale sunt favorizate de absența *controlului direct* efectuat prin restricții și pedepse, a *controlului intern* realizat de către conștiință și a *controlului indirect* care se manifestă ca urmare a relațiilor afective pe care tinerii le au cu părinții lor și cu alte persoane apropiate, dar și prin accesul la mijloace legale de satisfacere a nevoilor.

Adepii teoriei atașamentului au subliniat riscul de a manifesta comportamente antisociale, disruptive pentru copiii care dezvoltă atașamente nesigure cu părinții sau cei care îi îngrijesc în

copilăria timpurie (Greenberg&Speltz; Shaw; Sroufe), iar atașamentul evitant nesigur (Sroufe) și dezorganizat (Lyons-Ruth, Alpern&Repacholi) față de mamă este asociat cu conduitele infracționale cu debut precoce.

O etapă esențială pentru socializarea și adaptarea copilului la lumea exterioară o reprezintă intrarea în colectivitate, respectiv școlarizarea care nu vine doar cu componenta cognitivă ci și cu cea socială. În această fază criminologii subliniază importanța autorității părintești care să asigure participarea copiilor în mod constant la orele de curs. A. Reiss (1951) arată că tinerii infractori nu merg constant la școală și sunt caracterizați de către cadrele didactice ca fiind elevi problemă.

J. Toby semnaleză faptul că elevii cu performanțe scăzute sunt mai predispuși la comiterea infracțiunilor pentru că ei nu au nimic de pierdut, ei neavând așteptări prea mari de la viitor. Rezultatele școlare scăzute, atitudinea negativă față de școală, indiferența față de rezultatele obținute, absenteismul, conduitele care contravin regulilor instituționale reprezintă factori care se manifestă în această perioadă, a școlarizării, și care au fost corelați cu producerea comportamentelor delictive (Glueck, Sheldon& Glueck; Lishner; Rutter; Giller).

Mediul social defavorizant este inclus, la rândul său, în categoria factorilor externi care își pun amprenta asupra comportamentului uman în sensul favorizării criminalității, Reckless include posibilități materiale limitate, spațiu de locuit impropriu, statut social de nivel scăzut, mediu familial marcat de instabilitate și neînțelegeri, anturaj delictiv, Shaw și McKay constată faptul că procentul infracțiunilor violente este mai mare în zonele cu nivel economic foarte scăzut sau cu situația economică cea mai defavorabilă. S. Spitzer arată, în anul 1973, că ponderea actelor infracționale violente este mai mare în mediile rurale și că în aceste locuri crima este privită cu indulgență.

Scopul cercetării. În cadrul tezei doctorale cu titlul „*Profilul de personalitate al femeii agresor private de libertate*” unul dintre obiectivele stabilite a constat în caracterizarea eșantionului sub aspectul mediului de proveniență, educației, stării civile, recidivei, calificării profesionale și a ocupației la arestare.

Eșantionul a cuprins 200 de femei private de libertate din toate regimurile de executare a pedepselor privative de libertate din cadrul unui penitenciar care custoziază femei, din România, reprezentând 42.11% din totalul persoanelor private de libertate custodiate la acel moment. Ca structură a eșantionului, acesta a fost constituit din grupuri egale de deținute care au fost condamnate definitiv pentru infracțiuni de omor, trafic și consum de droguri, furt și infracțiuni economice.

Instrumentul utilizat pentru identificarea abuzului a fost *Scala pentru depistarea abuzului și traumei* (Sander, Becker-Lausen). De asemenea, în cadrul experimentului

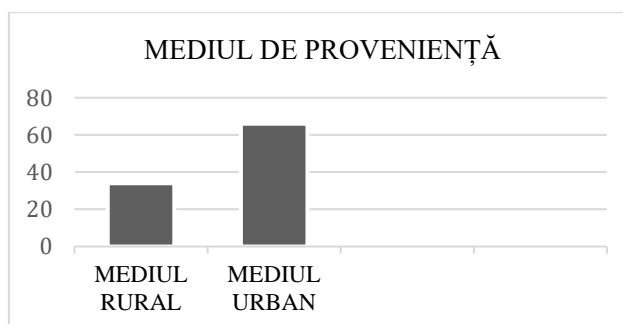
constatator au fost utilizate, pentru acest obiectiv, date din aplicația informatică PMSweb precum și informații din dosarele individuale și de asistență psihosocială ale persoanelor private de libertate incluse în cercetare.

Rezultatele cercetării. În acest articol, vom prezenta rezultatele referitoare la mediul de proveniență, calitatea mediului timpuriu, educație, stare civilă, stare de recidivă, calificare profesională și ocupația la momentul arestării pentru cele 200 de deținute incluse în cercetare.

În ceea ce privește *mediul de proveniență*, analiza informațiilor indică faptul că majoritatea deținuților, respectiv 66% provin din mediul urban iar 34% din mediul rural.

Tabelul 1. Procente pentru mediul de proveniență

		Percent
Valid	urban	66.0
	rural	34.0
	Total	100.0

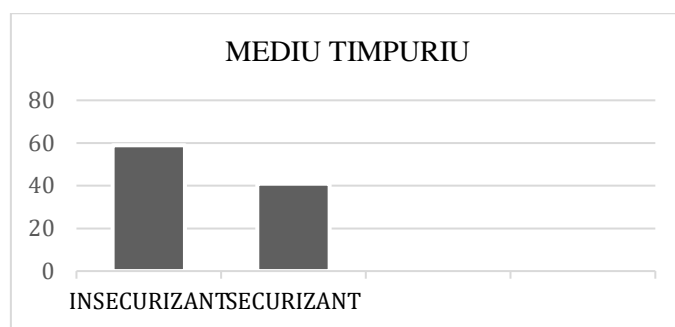

Figura 1. Procente pentru variabila mediul de proveniență

Dacă ne referim la *calitatea mediului timpuriu* în care au crescut persoanele private de libertate incluse în cercetare, se constată faptul că 59% dintre ele au experimentat în copilărie abuz manifestat prin pedepse fizice, violență verbală și chiar abuz sexual.

Tabelul 2. Procente pentru calitatea mediului timpuriu

		Percent
Valid	Mediu insecurizant	59.0
	Mediu securizant	41.0
	Total	100.0

Figura 2. Procente pentru variabila mediu timpuriu

Despre *nivelul educațional* al deținuților, în urma cercetării realizate s-a constatat faptul că 33,5% dintre respondente sunt absolvente de gimnaziu, 36 sunt absolvente de liceu, 32 au studii superioare, 14% au studii primare, 11% au absolvit 10 clase și 7,5% sunt analfabete, nefiind incluse în nicio formă de instruire formală. O analiză mai detaliată a acestui factor ne arată faptul că nivelul de școlarizare cel mai crescut este prezent la deținutele care au comis infracțiuni economice.

Tabelul 3. Procente pentru nivelul de școlarizare

		Percent
Valid	gimnaziu	33.5
	liceu (12 cls)	18.0
	superior	16.0
	primar	14.0
	liceu (10 cls)	11.0
	analfabet	7.5
	Total	100.0

Analiza *stării civile* a persoanelor privat de libertate incluse în cercetare este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabelul 4. Procente pentru starea civilă

		Percent
Valid	necasatorita	21.0
	casatorita	38.0
	vaduva	6.0
	concubinaj	24.5
	divortata	10.5
	Total	100.0

Analiza situației juridice a persoanelor private de libertate incluse în cercetare sub aspectul persistenței conduitelor infracționale concretizate în *recidivă* indică faptul că

majoritatea, respectiv 53% dintre respondente nu au antecedente penale. Procentul celor care au avut în istoricul de viață elemente de încălcare a legislației este de 47% dintre acestea 19,5% au antecedente penale și 27,5% sunt recidiviste.

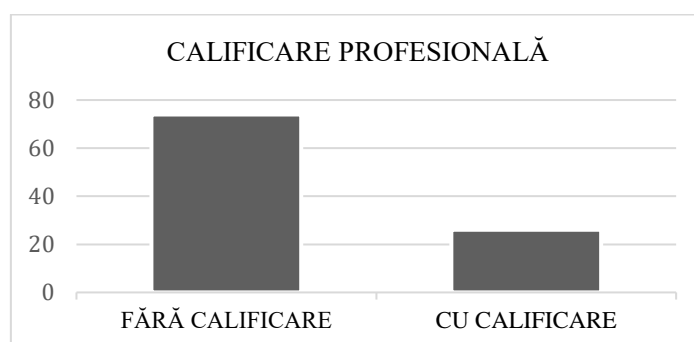
Tabelul 5. Procente pentru recidivă

		Percent
Valid	Fără antecedente penale	53.0
	Cu antecedente penale	19.5
	Recidivist	27.5
	Total	100.0

În ceea ce privește calificarea profesională a deținuților, s-a constatat că o proporție semnificativă dintre acestea, respective 74% nu au nicio calificare, restul de 26% având calificări diverse.

Tabelul 6. Procente pentru variabila calificare profesională

		Percent
Valid	fără calificare	74.0
	calificări diverse	26.0
	Total	100.0

Figura 3. Procente pentru variabila calificare profesională

Referitor la *ocupația* pe care persoanele private de libertate o aveau la momentul arestării, se constată o similitudine cu variabila precedentă, în sensul în care majoritatea deținuților din lotul de cercetare nu aveau nicio ocupație. 82,5% dintre cele 200 de femei private de libertate incluse în cercetare nu aveau nicio ocupație la momentul arestării, 14,5% dintre ele aveau un loc de muncă remunerată și 3% erau pensionare.

Tabelul 7. Procente pentru variabila ocupație

		Percent
Valid	fără ocupație	82.5
	pensionare	3.0
	ocupații diverse	14.5
	Total	100.0

Concluzii. Analizând și sintetizând datele prezentate anterior putem să concluzionăm faptul că, femeile private de libertate custodiate în România:

- provin mai ales din mediul urban
- au un istoric cu elemente de abuz, incluzând pedepse fizice, violență verbală și abuz sexual
- au un nivel de școlarizare scăzut
- sunt căsătorite majoritatea
- nu au antecedente penale, cele mai multe dintre ele, deși diferența față de cele care prezintă în trecutul lor încălcări ale legilor este de doar 6%
- un procent semnificativ dintre acestea nu are nicio calificare profesională și nici nu lucrau la momentul arestării.

Dacă evaluăm similaritățile și diferențele între studiile prezentate în partea introductivă a acestui articol și rezultatele experimentului constatator putem observa faptul că ideile teoreticienilor care corelează tendința de a recurge la conduite infracționale cu practici parentale defectuoase sunt confirmate și pentru lotul nostru de cercetare. Chiar dacă efectele mediului timpuriu pot varia în funcție de factori individuali și circumstanțe specifice nu poate fi ignorat faptul că un procent semnificativ din rândul femeilor private de libertate incluse în această cercetare prezintă un istoric de abuz. Putem considera, așadar că mediul timpuriu are un impact semnificativ asupra dezvoltării unor conduite infracționale.

Am subliniat în partea introductivă importanța educației în dezvoltarea copilului precum și opiniile unor criminologi care au evidențiat, la rândul lor, rolul semnificativ al educației în prevenirea manifestării conduitei antisociale. Rezultatele cercetării noastre vin în sprijinul acestor afirmații, indicând un nivel scăzut de școlarizare al femeilor care au recurs la comportamente infracționale. Putem concluziona astfel, că o educație adecvată poate contribui la dezvoltarea unor conduite prosoziale și prevenirea unor comportamente infracționale.

Unul dintre dezavantajele lipsei de educație se traduce prin diminuarea șanselor de a dezvolta sau de a dobândi abilități și cunoștințe practice, efectul generat fiind limitarea oportunităților de angajare și în final, probleme financiare. Așa cum putem observa din datele

prezentate mai sus, un procent semnificativ din persoanele private de libertate incluse în cercetare nu aveau la momentul arestării nicio calificare profesională și niciun loc de muncă care să le permită obținerea unui venit constant.

Considerăm că identificarea factorilor de risc ai criminalității este o etapă esențială pentru reducerea infraționalității, care permite dezvoltarea unei strategii de prevenire a delincvenței adaptată realității sociale.

Bibliografie

1. AMZA, Tudor. *Criminologie teoretică*, București: Editura Lumina Lex, 2000. 815 p. ISBN 973-9186-33-5
2. BARLOW, Hugh, DECKER, Scott. *Criminology and public policy. Putting theory to work*, Philadelphia: Temple University Press, 2010. 292 p. ISBN 978-1-4399-0007-9
3. BOGDAN, Tiberiu. *Probleme de psihologie judiciară*, București: Editura Științifică, 1973. 221 p.
4. BROWN, Stephen, ESBENSEN, Finn-Aage, GEIS, Gilbert. *Criminology: Explaining Crime and Its Context, Seventh Edition*, New Providence, LexisNexis Group, 2010, p 528, ISBN: 978-1-4224-6332-1
5. BURKE, Roger Hopkins. *An introduction to criminological theory, Third edition*, Portland: Willan Publishing, 2009, 410 p. ISBN 978-1-84392-407-4
6. CONSTANTINESCU, Simona Stan. *Psihologie judiciară*. București: Ed. Cermaprint, 2008. 161 p. ISBN 978-973-1887-46-3
7. ELZEINY, Ayman Ramadan. Crime and criminals. In: *Criminology and penology*, 2016 (citat 18.01.2024). Disponibil: <https://www.academia.edu/>
8. OGIEN, Albert. *Sociologia devianței*, Iași: Ed. Polirom, 2002, 262 p. ISBN 973-683-946-X
9. PIQUERO, Alex. *The handbook of criminological theory*, West Sussex, John Willey&Sons. 541 p. ISBN 978-1-119-11075-0
10. *Psihologie judiciară*, Coord. N. MITROFAN. București: Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., 1992. 359 p. ISBN 973-95793-6-1
11. SCRIPCARU, Gheorghe, ASTĂRĂSTOAE, Vasile. *Criminologie clinică*, Iași: Ed. Polirom, 2003, 245 p. ISBN 973-681-408-4
12. TITTLE, Charles. Theoretical developments in criminology. In: *Criminal justice 2000. Volume 1: The nature of crime: Continuity and change*. 2000 (citat 18.01.2023). Disponibil: <https://www.ncjrs.gov/>
13. *The long view of crime synthesis of longitudinal research*. Coord. A.M. LIBERMAN. New York: Springer, 2008. P 79-127. ISBN 978-1-4419-5752-8